

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen <i>Hans Buijze</i>	9
De DGA civiel-pensioenjuridisch bekeken <i>Erik Lutjens</i>	23
Pensioen eigen beheer Visie vanuit de adviseur <i>Cor Overduijn</i>	37
Wetsvoorstel uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen Gesplitste polissen <i>Paul P.M. Lavrijssen RB FFP</i>	45

Inleiding

Met ingang van 1 april 2017 is de wetgeving voor de pensioenen van directeuren-grotaandeelhouder ingrijpend gewijzigd. Aanleiding daarvoor was met name de zogenoemde “dividendklem”. De oorzaak daarvan is het verschil tussen de fiscale waarde en de commerciële waarde in het economische verkeer van de pensioenverplichting. Een vennootschap mag alleen dividend uitkeren voor zover sprake is van vrije reserves. Of en in hoeverre dat zo is bij pensioen in eigen beheer, moet worden vastgesteld op basis van de commerciële waarde van de pensioenverplichting. Deze commerciële waarde in het economisch verkeer is (veel) hoger dan de fiscale waarde. Met name door de te hanteren rente. Voor de fiscale waarde is die vast 4%, voor de commerciële waarde is dit de marktrente. Hoe hoger de rente waar tegen de verplichtingen contant worden gemaakt, hoe lager de daarbij behorende voorziening. Daarnaast leidt het fiscaal niet mogen meenemen van een eventuele indexatieverplichting tot een lagere waarde dan de commerciële waarde, waarbij met een dergelijke verplichting wel rekening gehouden wordt. Hoe hoger de waarde van de aan de passiefkant van de balans staande verplichting is, hoe minder ruimte er is voor uitkeren van dividend. De Belastingdienst stelt zich op het standpunt dat als een B.V. meer dividend uitkeert dan op basis van de commerciële waarde is toegestaan er sprake is van (gedeeltelijke) afkoop van het pensioen in eigen beheer. Met alle fiscale gevolgen van dien. Vandaar dat na jarenlang hevig verzet vanuit de wereld van de directeuren-grotaandeelhouder en hun adviseurs tegen het afschaffen van pensioen in eigen beheer (de motor voor het MKB), nu juist uit deze hoek het dringende verzoek kwam tot wetswijziging om het dividend probleem op te lossen.

Deze wetswijziging is vanaf 1 april 2017 van kracht. Na afloop van de zogenoemde ‘coulance-periode’ van drie maanden (dus vanaf 1 juli 2017) is opbouw van nieuwe pensioenaanspraken in eigen beheer niet meer mogelijk. Voor de tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten kan de directeur-grotaandeelhouder kiezen uit drie opties;

1. Zijn pensioenaanspraken of –rechten afkopen;
2. Zijn pensioenaanspraken of -rechten omzetten in een oudedagsverplichting;
3. Het regime zoals dat tot 1 maart 2017 van toepassing was, handhaven.

Tijdens de Zifo-studiemiddag op 6 oktober 2016 gingen sprekers uit de praktijk (belastingdienst, advieswereld en pensioenuitvoerders) en wetenschap in op het wetsvoorstel, dat toen nog een beoogde ingangsdatum kende van 1 januari 2017.

Door een onverwachte ontwikkeling tijdens de behandeling in de Eerste Kamer werd dit uiteindelijk 1 april 2017. Daarmee komt een einde aan de mogelijkheid voor het opbouwen van pensioen in eigen beheer voor directeuren-grotaandeelhouders. Het overgangsrecht voor bestaande aanspraken levert echter stof tot discussie. Die is vooralsnog dan ook nog niet voorbij.

In dit boekje, onderdeel van de Zifo-reeks, vindt u de bijdragen van de sprekers aan de studiemiddag.

Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen

Hans Buijze

Inleiding

Op Prinsjesdag 2016 is het wetsvoorstel “uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen”¹ openbaar geworden. Het wetsvoorstel strekt tot de uitfasering van het zogenoemde pensioen in eigen beheer voor de directeur-grotoaandeelhouder. De mogelijkheid van opbouw van een pensioen in eigen beheer wordt afgeschaft, gecombineerd met een tijdelijke maatregel die voorziet in de mogelijkheid van een fiscaal gefaciliteerde afkoop van het reeds opgebouwde pensioen in eigen beheer. Voor directeuren-grotoaandeelhouder die hier geen gebruik van kunnen of willen maken, voorziet het wetsvoorstel in andere oplossingen. Bij aanvaarding van dit wetsvoorstel komt op een aanvaardbare wijze een einde aan een discussie over het pensioen in eigen beheer die is gestart in de Eerste Kamer in december 2012 tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Belastingplan 2013.

Hierna wordt voornoemde uitfasering van het pensioen in eigen beheer toegelicht, waarbij allereerst een beschrijving wordt gegeven van de huidige regeling inzake het pensioen in eigen beheer met de knelpunten die aan deze regeling kleven gevolgd door een beschrijving en toelichting op het voorstel voor de uitfasering van het pensioen in eigen beheer.

Daarna volgt een toelichting op de overige maatregelen die betrekking hebben op de fiscaal gefaciliteerde opbouw van oudedagsvoorzieningen.

Pensioen in eigen beheer

Een directeur-grotoaandeelhouder (DGA) wordt in fiscaalrechtelijke zin aangemerkt als een werknemer. Net als iedere andere werknemer, kan een DGA onder bepaalde voorwaarden fiscaal gefaciliteerd pensioen opbouwen. Wordt een pensioen toegezegd, dan maakt de pensioenaanspraak deel uit van de arbeidsrechtelijke overeenkomst tussen de DGA en de werkgever/vennootschap. Het verschil tussen de pensioenopbouw van een DGA en de pensioenopbouw van andere werknemers is dat op de pensioenopbouw van de DGA de Pensioenwet niet van toepassing is. Dit heeft tot gevolg dat het pensioen van de DGA niet extern hoeft te worden

¹ Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen, 34 555, nummer 2.

verzekerd en het pensioen van de DGA in eigen beheer kan worden opgebouwd. Dit kan gebeuren door het pensioen in het lichaam onder te brengen waar de DGA de dienstbetrekking vervult. Het is ook mogelijk om het pensioen op te bouwen bij een ander (concern)lichaam dan de werkmaatschappij. Door het pensioen in eigen beheer (PEB) op te bouwen, worden er geen gelden onttrokken aan de onderneming, maar blijven de voor het pensioen van de DGA bestemde gelden beschikbaar voor financiering van de onderneming, terwijl er wel fiscaal voor een pensioen wordt gereserveerd. De DGA kan echter ook – net als andere werknemers, niet zijnde DGA's – het pensioen onderbrengen bij een externe professionele verzekeraar.

Net als bij het pensioen van een gewone werknemer is bij het PEB de omkeerregel van toepassing voor de heffing van loonbelasting ingeval aan de in dat kader gestelde voorwaarden is voldaan. Het pensioen dient vanaf de pensioeningangsdatum in de vorm van een levenslange inkomensvoorziening tot uitkering te komen. De uitkeringen worden in de heffing van loonbelasting (en inkomstenbelasting) betrokken. Er rust dan ook een belastingclaim op de toegezegde pensioengelden. De heffing van loonbelasting wordt gerealiseerd door de periodieke pensioenuitkeringen op het moment van uitkering in de heffing te betrekken. Daarnaast wordt – op basis van de thans geldende wetgeving – loonbelasting geheven in geval van “verboden” handelingen, zoals het geheel of gedeeltelijk prijsgeven of afkopen van de pensioenaanspraak. In die situatie wordt in één keer de loonbelasting over de waarde in het economische verkeer van de pensioenaanspraak geheven. Tevens is in een dergelijke situatie revisierente verschuldigd.

Gedurende langere tijd was het PEB een aantrekkelijke regeling voor de DGA. Hij kon onder fiscaal gunstige voorwaarden binnen zijn besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (B.V.) een pensioen opbouwen met als groot voordeel dat dit niet ten koste ging van de ruimte voor het doen van investeringen binnen de B.V. De aantrekkelijkheid van het PEB is inmiddels grotendeels verdwenen. Hieraan liggen verschillende redenen ten grondslag, namelijk

... fiscale redenen

In het (verre) verleden was het PEB een fiscaal zeer aantrekkelijk instrument om pensioen op te bouwen en tegelijkertijd het kapitaal beschikbaar te houden voor de financiering van de onderneming. Dankzij de vormgeving als fiscale aftrekpost kan tijdens de actieve fase van de DGA in de B.V. de winst worden verlaagd en daarmee vennootschapsbelasting worden bespaard. Een dergelijke aftrek was in het verleden tegen een vennootschapsbelastingtarief van 48% mogelijk. Doordat de huidige vennootschapsbelastingtarieven een stuk lager zijn (20–25%) is deze mogelijkheid tot uitstel van betaling van vennootschapsbelasting minder aantrekkelijk geworden. Daarnaast zijn de fiscale maximum opbouw- en premiepercentages verlaagd, waarmee ook de omvang van de fiscale aftrekmogelijkheden en dus de liquiditeitsvoordelen van pensioenopbouw in eigen beheer verder zijn beperkt.

... de waardering van de pensioenverplichting

Verder zijn er de steeds groter wordende verschillen tussen de fiscale en de commerciële waardering van de pensioenverplichting, mede ten gevolge van de lage rentestand die relevant is voor de commerciële waardering terwijl voor de fiscale waardering een vaste rekenrente van (ten minste) 4% dient te worden gehanteerd. Voor de fiscale ruimte tot het uitkeren van dividend is uitsluitend de (hoge) commerciële waarde van de pensioenverplichting van belang. Ingeval – rekening houdend met de commerciële waarde van de pensioenverplichting – onvoldoende middelen in de B.V. aanwezig zijn om dividend uit te keren, wordt het uitkeren van dividend aangemerkt als een afkoop van de (gehele) pensioenaanspraak (dividendklem). Over het daaruit voortvloeiende gebrek aan flexibiliteit klagen veel DGA's.

Vershil fiscale en commerciële waardering

De verschillen tussen de fiscale (balans)waardering en de commerciële waardering zijn een gevolg van een aantal factoren, waaronder de te hanteren rekenrente, de leeftijdsterugstelling, het risico van vooroverlijden en de mogelijkheid om met (toekomstige) loon- en prijsstijgingen rekening te houden. Daarnaast bestaat het verschil tussen de fiscale waardering en de commerciële waardering uit de kosten- en winstopslagen die door de verzekeraars worden gehanteerd; deze kosten- en winstopslagen kunnen op basis van goed koopmansgebruik niet worden begrepen in de fiscale pensioenverplichting in eigen beheer. De voornaamste oorzaak echter voor het verschil tussen de fiscale waarde en de commerciële waarde zoals die zich in het bijzonder in de laatste jaren heeft gemanifesteerd, is de rentestand die lager is dan de wettelijk voorgeschreven fiscale rekenrente van (ten minste) 4%. Bij de berekening van de commerciële waarde wordt – anders dan voor de fiscale waardering – wel met die lagere rentestand rekening gehouden. De commerciële waarde van de pensioenverplichting is daarom, als gevolg van de huidige lage rentestand, momenteel aanzienlijk hoger dan de fiscale waarde van de pensioenverplichting.

De gevolgen van dit verschil kunnen fors zijn. Voor de heffing van loonbelasting wordt uitgegaan van de waarde in het economische verkeer, dat wil zeggen het bedrag dat aan een onafhankelijke, externe verzekeraar zou moeten worden betaald om het toegezegde pensioen aan te kopen, terwijl voor de vennootschapsbelasting de fiscale (balans)waarde uitgangspunt is. Kleine rechtspersonen mogen de commerciële jaarrekening opstellen op basis van de fiscale waarderingsgrondslagen (commercieel volgt fiscaal). Dit lijkt weliswaar een deel van het probleem weg te nemen, maar het heeft slechts tot gevolg dat het eigen vermogen van die rechtspersoon hoger lijkt dan het werkelijk is, waardoor vaak (ten onrechte) wordt gedacht dat er ruimte is om dividend uit te delen. In gevallen waarbij de verplichting op de balans is opgenomen op basis van de fiscale waarderingsgrondslagen en er dividend wordt uitgedeeld, wordt het deel van het vermogen aangetast dat commercieel voor het pensioen gereserveerd zou moeten blijven. Als dat het

geval is, kan dat ertoe leiden dat het pensioen voor de toepassing van de loonbelasting geacht wordt te zijn afgekocht en in de heffing van loonbelasting betrokken wordt.

In geval van bijvoorbeeld echtscheiding kan het zo zijn dat het pensioen tegen de waarde in het economische verkeer moet worden overgedragen aan een verzekeraar terwijl de waarde van de verplichting op de balans van de B.V. is berekend met inachtneming van de fiscale regels. De tegenover deze verplichting staande middelen kunnen dan niet toereikend zijn voor de overdracht naar een verzekeraar.

... de financiële situatie van veel B.V.'s

In de praktijk blijken veel B.V.'s onvoldoende middelen te bezitten tegenover de in eigen beheer gehouden pensioenverplichting en dreigen veel B.V.'s niet aan deze verplichting te kunnen voldoen. Hierdoor biedt een PEB minder zekerheid dan een extern belegde oudedagsvoorziening. Er is sprake van conflicterende belangen tussen enerzijds de wens om een veilige oudedagsvoorziening op te bouwen en anderzijds de wens om te kunnen voldoen aan een financieringsbehoefte van die onderneming.²

... administratieve redenen

De aanzienlijke administratieve lasten en de toegenomen complexiteit van het PEB in zijn geheel vormen een niet te negeren probleempunt. De waarderings- en berekeningssystematiek is ingewikkeld. De hoogte van de voor de fiscale winstbepaling in aanmerking te nemen pensioendotatie wordt op basis van actuariële grondslagen bepaald, waardoor elk jaar opnieuw specialisten (actuarieel deskundigen) zowel bij de DGA als bij de Belastingdienst nodig zijn om die dotatie te berekenen. Ter illustratie: bij de Belastingdienst zijn 75 personen bezig met het PEB. De DGA moet ook regelmatig de hulp van andere specialisten inroepen voor bijvoorbeeld het aanpassen van pensioenbrieven en, in geval van scheiding, voor de pensioenverevening of -verrekening. De daarmee gemoeide kosten beperken voor de DGA het voordeel van de fiscaal gefaciliteerde PEB-opbouw.

2 Zoals prof. dr. G.J.B. Dietvorst het in zijn afscheidsrede als hoogleraar bij Tilburg University van 16 oktober 2015 «De jaren geteld» op blz. 31 verwoordde: «Pensioen en financiering van de eigen onderneming zijn twee doelstellingen die niet met elkaar te verenigen zijn.» Volgens hem moet pensioen gewaarborgd zijn en de daartoe bestemde middelen moeten buiten de directe beschikking van betrokkene zijn. Prof. dr. mr. E.J.W. Heithuis zei tijdens de deskundigen-bijeenkomst inzake het pakket Belastingplan 2016 op 23 november 2015 in de Eerste Kamer, het volgende: "Er is maar één goede oplossing voor het huidige pensioen in eigen beheer en dat is afschaffen met een soepele overgangsregeling voor bestaande gevallen. (...) Pensioen toezeggen en het geld toch in je eigen bedrijf houden, klinkt een beetje als van twee walletjes willen eten. Daar zou onze fiscale wetgeving geen aanleiding toe moeten geven.", *Kamerstukken I 2015/16*, 34 302, F.

Samenvattend

De financiële voordelen van het PEB zijn in de loop van de tijd steeds kleiner geworden of zelfs verdwenen en die beperkte financiële voordelen wegen in verreweg de meeste gevallen niet meer op tegen de nadelen: het gebrek aan flexibiliteit en de hoge administratieve lasten. Het is dan ook niet bijzonder dat tijdens de behandeling van het Belastingplan 2013 in de Eerste Kamer in december 2012 een discussie over het PEB is gestart. Deze discussie die vooral betrekking had op het onderzoek naar de mogelijkheden om (zoveel mogelijk) binnen de huidige systematiek van het PEB de knelpunten weg te nemen, is terug te vinden in een reeks van Kamerstukken.³

Gedurende deze discussie werd ook steeds duidelijker dat een (verdere) opbouw van het PEB in veel gevallen door adviseurs wordt ontraden en dat het merendeel van de DGA's de (verdere) opbouw van het PEB daadwerkelijk heeft stopgezet.⁴

Een groot deel van de DGA's heeft het PEB dus eigenlijk al vaarwel gezegd. Daarmee zijn de problemen van de DGA's die nog wel een PEB hebben echter niet kleiner geworden. De huidige verplichtingen als gevolg van het reeds opgebouwde PEB blijven op de balans staan en daarmee blijft ook de noodzaak bestaan voor de DGA om jaarlijks kosten te maken in verband met de ingewikkelde waardering- en berekeningssystematiek ten behoeve van de juiste waardering van de pensioenverplichting. De DGA en de Belastingdienst worden nog steeds geconfronteerd met de hiervoor beschreven knelpunten.

Intussen wordt de vraag naar het afschaffen van het PEB steeds duidelijker en indringender gesteld, zowel vanuit de wetenschap en de advieswereld als door de DGA's zelf. Die gedachte om het PEB af te schaffen is overigens niet nieuw. Zo was de mogelijkheid tot afschaffen van het PEB al onderdeel van discussie tijdens de Brede Herwaardering II.⁵ In een meer recent verleden hebben bijvoorbeeld de Studiecommissie Belastingstelsel⁶ en de Vereniging voor Belastingwetenschap⁷ voor het afschaffen van het PEB gepleit.

3 Zie met name de *Kamerstukken I* 2013/14, 33 752, E; *Kamerstukken II* 2013/14, 33 752, nr. 94; *Kamerstukken I* 2014/15, 33 752, X; *Kamerstukken I* 2014/15, 33 752, AA; *Kamerstukken II* 2015/16, 34 002, nr. 108; *Kamerstukken I* 2015/16, 33 752, AB; *Kamerstukken II* 34 302, nr. 113; *Kamerstukken II* 2015/16, 34 302, nr. 117 en *Kamerstukken II* 2015/16, 34 302, nr. 122.

4 In het rapport van de Werkgroep Ondernemerspensioen van Tilburg University, *De toekomst van het pensioen van de ondernemer, november 2015*, zijn de uitkomsten van enquêtes onder DGA's en onder adviseurs opgenomen. Daaruit blijkt dat ongeveer 50% (volgens enquête onder DGA's) tot 60% (volgens enquête onder adviseurs) van de DGA's de verdere opbouw van het pensioen heeft stopgezet.

5 *Kamerstukken II* 1992/93, 23 046, nr. 3, p. 3 (MvT).

6 Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing; een visie op het belastingstelsel*, blz. 81.

7 Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap (nr. 242), *Fiscale behandeling van oudedagsvoorzieningen*, blz. 14.

De combinatie van de bestaande knelpunten, het gegeven dat het PEB in veel gevallen wordt ontraden, het gegeven dat veel DGA's de (verdere) opbouw van het PEB daadwerkelijk hebben stopgezet, het gegeven dat de DGA en de Belastingdienst worden geconfronteerd met hoge administratieve lasten, respectievelijk hoge uitvoeringskosten, en het groeiende pleidooi voor afschaffing, heeft bij het kabinet tot de conclusie geleid dat er alle reden is om het PEB te heroverwegen. Uiteindelijk geeft het kabinet er de voorkeur aan om het PEB niet langer voort te zetten. Die voorkeur heeft het kabinet tot uitdrukking gebracht in de brief van 1 juli 2016 aan beide Kamers, waarin de gekozen oplossingsrichting, namelijk het uitfaseren van het PEB, bekend is gemaakt.⁸

Aan de DGA die het PEB wel zou willen beëindigen maar acute belastingheffing wil voorkomen, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om een afkoop te realiseren, wordt de mogelijkheid geboden om de pensioen-aanspraken na het prijsgeven om te zetten in een oudedagsverplichting.

Hoofdstuk 1 *Pensioen in eigen beheer – afschaffing en gefaciliteerde beëindiging*

1.1. Uutfasering

De in het onderhavige wetsvoorstel opgenomen voorstellen met betrekking tot het PEB houden het volgende in:

- a) Met ingang van 1 april 2017 is het niet langer mogelijk om nog fiscaal gefaciliteerd nieuwe pensioenaanspraken op te bouwen in eigen beheer (dus is het ook niet langer mogelijk om nog te doteren aan eventueel reeds in eigen beheer opgebouwde pensioenaanspraken).
- b) De DGA wordt gedurende een periode van drie jaar de mogelijkheid geboden zijn opgebouwde pensioenaanspraak af te kopen. Deze afkoopmogelijkheid betekent het volgende:
 - De pensioenaanspraak wordt fiscaal geruisloos (zonder loonbelasting, revisierente en vennootschapsbelasting) afgestempeld naar het niveau van de waarde van de pensioenverplichting op de balans voor de heffing van vennootschapsbelasting (fiscale waarde van de pensioenverplichting).
 - Die fiscale waarde van de pensioenverplichting vóór de afstempeling vormt het uitgangspunt (de grondslag) voor de vaststelling van de grondslag van de loonbelasting die verschuldigd is ter zake van de afkoop, met dien verstande dat op deze grondslag een korting wordt verleend.
 - Ter zake van de afkoop is geen revisierente verschuldigd.
- c) De DGA voor wie een afkoop geen reële optie is, wordt de mogelijkheid geboden om op het moment van het fiscaal geruisloos afstempelen van de pensioenaanspraak naar het niveau van de fiscale waarde van de pensioenver-

⁸ *Kamerstukken II 2015/16, 34 302, nr. 122.*

plichting, de pensioenaanspraak om te zetten in een aanspraak ingevolge een zogenoemde oudedagsverplichting.

Hierna zal de afschaffing en de gefaciliteerde mogelijkheid tot beëindiging nader worden toegelicht. In de bijlage bij deze memorie is op basis van een voorbeeld geschetst hoe de verschillende opties rekenkundig uitwerken. Voorts zal in een afzonderlijke paragraaf aandacht worden geschonken aan de positie van de partner of beter gezegd het waarborgen van de rechten van de partner. Tot slot wordt ingegaan op enige overige aspecten.

1.2. Beëindiging PEB

Dit wetsvoorstel gaat uit van afschaffing van het PEB met ingang van 1 april 2017. Daarmee stopt vanaf 1 april 2017 voor de DGA de mogelijkheid om bij de B.V. fiscaal gefaciliteerd een pensioen op te bouwen. De DGA kan (vanzelfsprekend) over nieuwe dienstjaren na 1 april 2017 wel een oudedagsvoorziening opbouwen bij een professionele aanbieder, net zoals een “gewone” werknemer, niet zijnde een DGA, dat ook kan.

Indien de DGA geen gebruik wenst te maken van de hierna beschreven mogelijkheden tot een gefaciliteerde afkoop of de omzetting naar een oudedagsverplichting, blijft voor hem voor de tot en met 31 maart 2017 in eigen beheer opgebouwde aanspraken de huidige regelgeving in de vennootschapsbelasting en loon- en inkomstenbelasting gelden. Het opbouwen van nieuwe aanspraken is echter niet meer mogelijk, dus er is ook geen dotatie meer mogelijk ingeval tot 1 april 2017 reeds pensioenaanspraken zijn opgebouwd. Indexering (indien toegezegd) van tot 1 april 2017 opgebouwde aanspraken vindt nog wel plaats. Indien de reeds opgebouwde aanspraken niet worden afgekocht of omgezet in aanspraken ingevolge een oudedagsverplichting blijft dit een PEB en blijven de eventuele verschillen tussen de commerciële en de fiscale waarde gehandhaafd. De mogelijk daaraan gekoppelde nadelen zoals eerder in deze memorie beschreven, worden dan ook niet weggenomen.

1.3. Afkoop

Een verregaande vereenvoudiging, zowel voor de DGA als voor de Belastingdienst, en het wegnemen van de knelpunten verbonden aan het PEB, worden pas gerealiseerd als zoveel mogelijk DGA's op zo kort mogelijke termijn daadwerkelijk afscheid nemen van het PEB. Om dat te bewerkstelligen is het noodzakelijk om een afkoop van de pensioenaanspraken voor de DGA aantrekkelijk te maken. Daarvoor is het noodzakelijk te voorzien in een fiscaal gefaciliteerde afkoop. Daarin voorziet dit wetsvoorstel.

Een eerste stap bij een dergelijke afkoop is het fiscaal geruisloos afstempelen van de pensioenaanspraak naar het niveau van de fiscale (balans)waarde van de pensioenverplichting, zijnde de waarde van de tegenover de pensioenaanspraak staande

verplichting op de balans voor de heffing van vennootschapsbelasting. Fiscaal geruisloos houdt in dat ter zake van deze afstempeling geen loonbelasting, vennootschapsbelasting of revisierente verschuldigd wordt.⁹ De aldus afgestempelde pensioenaanspraak kan vervolgens met een korting fiscaal vriendelijk worden afgekocht.

Uitgangspunt voor de heffingsgrondslag voor deze afkoop is dus niet de waarde in het economische verkeer van de pensioenaanspraak vóór afstempeling, maar de fiscale (balans)waarde van de pensioenverplichting vóór de afstempeling.

Er is geen revisierente verschuldigd. De afkoop wordt zoals gezegd voorts aantrekkelijk gemaakt door het verlenen van een korting op die grondslag (de fiscale waarde van de pensioenverplichting vóór de afstempeling). Om te bewerkstelligen dat deze afkoop en de daarmee te bereiken vereenvoudiging op een zo kort mogelijke termijn plaatsvinden, geldt de afkoopmogelijkheid slechts gedurende drie jaren, namelijk in 2017, 2018 en 2019. Bovendien neemt de korting af per jaar. In 2017 geldt een korting van 34,5%, in 2018 een korting van 25% en in 2019 een korting van 19,5%.

Voorgesteld wordt de afstempeling van de pensioenaanspraak naar de fiscale (balans)waarde van de tegenover die aanspraak staande pensioenverplichting te laten plaatsvinden op basis van de balanswaarden zoals die gelden op het moment van afkoop. Feitelijk zijn dat de per 1 april 2017 “bevroren” balanswaarden, vermeerderd met de actuariële oprenting die daarna eventueel nog heeft plaatsgevonden. Bij de afkoop wordt uitgegaan van die fiscale balanswaarde vóór afstempeling. De korting wordt in beginsel ook over die fiscale balanswaarde verleend, maar om anticipatie-effecten te voorkomen wordt de korting maximaal verleend over de fiscale balanswaarde van de pensioenverplichting zoals die gold op 31 december 2015.¹⁰ Over de waardeverandering die als gevolg van dotaties, oprenting en indexering na die datum is ontstaan, wordt geen korting op de grondslag verleend. Vanzelfsprekend wordt ook over dat deel geen revisierente verschuldigd. Zodoende zijn er voor deze fiscaal gefaciliteerde afkoopmogelijkheid dus twee bedragen nodig. Zowel voor de afstempeling van de pensioenaanspraken als voor de afkoop van die pensioenaanspraken is de fiscale (balans)waarde van de pensioenverplichting ten tijde van de afstempeling nodig en voor de berekening van de maximale korting op de grondslag is ook de fiscale (balans)waarde van de pensioenverplichting per 31 december 2015 nodig.

1.4. Oudedagsverplichting

Het kabinet is zich ervan bewust dat de geschetste gefaciliteerde afkoop niet voor iedereen de ideale oplossing is. Voor die situatie voorziet het voorstel in de

⁹ Er ontstaat overigens voor de vennootschapsbelasting ook geen aftrekpost ter grootte van het verschil tussen de commerciële waarde en de fiscale waarde van de pensioenverplichting.

¹⁰ Indien een boekjaar in 2015 eerder dan op 31 december wordt afgesloten geldt deze eerdere datum als bepalend voor de vaststelling van de fiscale balanswaarde die als grondslag dient voor de berekening van de korting die ten hoogste kan worden verleend.